

УДК 130.2:316.75:005.96:378+792
DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2025.1\(16\).06](https://doi.org/10.17721/UCS.2025.1(16).06)

Артем РЕМІЗОВСЬКИЙ, асп.
ORCID ID: 0009-0003-7766-258X
e-mail: artem.remizovskyi@ukma.edu.ua
Національний університет "Києво-Могилянська академія", Київ, Україна

ВСТУП ДО АНАЛІТИКИ ТОПОЛОГІЙ Р. ШЮРМАНА: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТТЯ "ГЕГЕМОНІЧНИЙ ФАНТАЗМ" ДЛЯ КРИТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Вступ. Критичні дослідження корпоративної (організаційної) культури традиційно спрямовані на виявлення прихованої владної динаміки. Водночас у критичному аналізі наявна тенденція до вульгарного аналізу, до спрощеної мотивації домінуючих агентів, у яких ігноруються їхні власні смислові підстави та внутрішня логіка. З метою подолання цієї редукованості автор статті звертається до аналітики топологій Р. Шюрмана, зокрема до поняття "гегемонічного фантазму" як потенційного інструмента для модифікації критичного аналізу корпоративної культури. Метою дослідження є проаналізувати перспективи використання цього поняття в культурологічних дослідженнях поля корпоративної культури.

Методи. У дослідженні застосовано історико-філософський метод аналізу текстів Р. Шюрмана та case studies окремих конфліктів у корпоративній культурі для екстраполяції концепту "гегемонічного фантазму" на соціокультурну реальність. Крім того, використано елементи дискурсивного аналізу та порівняльної інтерпретації ідей Р. Шюрмана та А. Бадью.

Результати. Концепт "гегемонічного фантазму", як його формулює Р. Шюрман, означає суверенний, самозасновуючий принцип, що визначає ієрархію сенсів у культурному полі та є трансрегіональним канонем, що структурує іменування й ідентифікацію. У статті показано, як це поняття дає змогу не лише критично осмислювати корпоративну культуру, а й виявляти конфлікти між домінантними наративами й виключеними одиницями. Розглянуто приклади з українського освітнього дискурсу та театральної сфери, що ілюструють зіткнення гегемонічних фантазмів.

Висновки. Поняття гегемонічного фантазму здатне модифікувати дискурсивний аналіз корпоративної культури, надаючи чутливості до множинності наративів і конфліктів, а також дозволяє уникати редукації владної динаміки до зовнішніх чинників. Водночас воно має методологічні обмеження: (1) його застосування зосереджується на внутрішньодискурсивних структурах і не охоплює матеріальних аспектів гегемонії; (2) політична нейтральність поняття ставить під сумнів його ефективність у прикладному реформуванні. Таким чином, стаття позиціонується як вступ до аналітики топологій Р. Шюрмана, відкриваючи перспективу для подальших досліджень у цьому напрямі.

Ключові слова: дискурсивний аналіз, владна динаміка, наратив, універсальність, виключення, університет, вища освіта, агент

Вступ

Критичні дослідження, або те, що Ієн Енг називає "Culture Studies" (Ang, 2009), намагаються виявити приховану за ідеологією владну динаміку, у тому числі й у корпоративній (організаційній) культурі, яку в цій статті ми розглядаємо в широкому значенні як поле, продукт людської діяльності в межах корпорацій. Критичні дослідники намагаються в цьому полі виявити домінуючих агентів, передумови їхнього домінування і, врешті, процедури, якими це домінування підтримується. Зокрема через це критичні дослідники звертають увагу на масову культуру як на простір виробництва значень, як на простір ідеології (Williamson, 2002), за допомогою якої домінуючий клас створює сенс свого існування (Брюховецька, 2020). Політичне завдання таких досліджень очевидне: виявивши, як працює гегемонія, дослідники шукають кордони тотальності гегемонії, території позиції тотальності і, зрештою, фактори – нові точки, які можуть сприяти її підризу. Етичне завдання критичних досліджень – виявити репресивні, негативні наслідки гомогенності, яку продукує гегемонія домінуючого агента для постраждалих груп; виявити, говорячи метафорою "операції зла", злочинну логіку, яка продукує гегемонію.

У цій перспективі досі є актуальною для теорії критичних досліджень проблема того, що виявлення владної динаміки завжди має тенденцію до спрощеного, вульгарного її пояснення. У контексті корпоративної культури це призводить до того, що мотивація керівництва організації створити, наприклад,

Комітет з протидії дискримінації, пояснюється винятково із позиції економічного детермінізму і висувуються всілякі гіпотези щодо того, яким чином керівництво планує завдяки цьому максимізувати власні прибутки. Інша поширена ситуація – коли дослідник вдається до гіперболізуючої інтерпретації акту домінуючого агента й не стримує себе у виявленні значень. Повертаючись до прикладу вище, створення антидискримінаційного комітету може бути інтерпретоване як вияв прихованого сексизму, спроба утвердити статус-кво чи відволікти працівників від класової боротьби, звести владну динаміку до боротьби ідентичностей. Часто такі інтерпретації захищають посиланням на "несвідомість суб'єкта" ідеології щодо реального впливу активу власних дій, що ставить дослідника фактично в привілейовану позицію медіума, лише який здатний інтерпретувати "справжнє" виробництва значень.

В обох гіпотетичних ситуаціях вульгарного критичного аналізу діє один принцип: як причину дій домінуючого агента шукають або універсальний, або всі можливі зовнішні фактори, ігноруючи внутрішню, чітко артикульовану самим агентом логіку. Парадоксально, але публічна риторика керівників чи прес-служб організацій посідає значно менше місця в критичному аналізі, ніж гіпотетично прихована логіка. Уникнення ситуацій вульгарного критичного аналізу, на нашу думку, можливе саме шляхом розширення категоріального апарату. Зокрема, поняття "гегемонічний фантазм" Р. Шюрмана може слугувати перспективною модифі-

кацією теоретичного інструментарію критичних досліджень корпоративної культури.

Огляд літератури. У дискурсі української академії Р. Шюрман є абсолютно невідомою фігурою філософії – його роботи не перекладені, а думка не досліджена. Водночас у євроатлантичному дискурсі вивченню його філософії присвячено низку праць. З-посеред них варто виокремити дослідження "Reiner Schürmann and the Poetics of Politics", у якому автор робить спробу використання категоріального апарату цього філософа для побудови альтернативної візії політики і бачить в ідеях Шюрмана теоретичний фундамент для можливості спротиву ідеологічним схемам (Long, 2018). Інша дослідниця, К. Малабу, у своїй роботі, присвяченій аналізу онтологічного філософського анархізму в працях різних європейських філософів, відводить Р. Шюрману і його критиці метафізики поняття "архе" окремий розділ (Malabou, 2023).

Проте що в західній, що в українській науковій літературі аналітика топологій Р. Шюрмана не застосовується стосовно вивчення корпоративної культури. Такі автори, як, наприклад, Д. Глінос (Glynos, 2008), у своїх студіях ідеологічних фантазій, що утримують працівників у певних моделях поведінки, чи дослідник культури транснаціональних корпорацій С. Ріаз (Riaz, 2023) спираються на інших класиків дискурсивних студій, таких як М. Мумбі, М. Фуко, Е. Шейн, А. Грамші.

Мета дослідження – проаналізувати перспективи застосування поняття "гегемонічний фантазм" Р. Шюрмана для критичних досліджень корпоративної культури. Завданнями статті є: (1) здійснити огляд поняття "гегемонічний фантазм" в аналітиці топологій Р. Шюрмана, описати логіку його функціонування; (2) окреслити перспективи застосування поняття "гегемонічний фантазм" для критичних досліджень корпоративної культури на низці прикладів.

Методи

У пропонованій роботі використано історико-філософські методи аналізу, а також підхід case studies для концептуалізації поняття "гегемонічний фантазм" та логіки його роботи, з метою виявлення перспектив для критичного аналізу владної динаміки корпоративної культури. Здійснено текстовий огляд і концептуальний аналіз праць Р. Шюрмана, поняття "гегемонічний фантазм" із подальшою його екстраполяцією на сучасні соціокультурні процеси.

Результати

Поняття "гегемонічний фантазм" (англійською "hegemonic fantasm") увів у філософський обіг американський філософ нідерландського походження Рейнер Шюрман (1941–1993). У своїй праці "Broken Hegemonies" він використовує це поняття для аналітики топологій західноєвропейської філософії. Згідно з Шюрманом, гегемонічний фантазм – це "суверенний принцип, до якого професійний філософ відносить усі закони знання та дії, але який, у свою чергу, не може бути віднесений до чогось іншого, принцип, який слугує остаточною причиною всіх загальних принципів, трансрегіональний канон для всіх регіональних канонів" (Schürmann, 2003, p. 6). Інакше кажучи, це твердження, яке слугує підставою для оцінювання цінності інших тверджень і навколо якого структуруються уявлення про світ. Це теза, що претендує на статус першопричинного постулату. Гегемонічні фантазми стають своєрідними універсальними принципами – законами, утопіями або аксіомами, з яких відштовхується подальший аналіз і

формулювання висновків щодо різних аспектів буття, "перетворюють одиничне ("singular") на часткове", "слугують для того, щоб сказати, що є, класифікувати та записувати, розподіляти власні та загальні імена" (Schürmann, 2003, p. 7).

Трагедія домінування гегемонічних фантазмів полягає в тому, що вони виключають одиничність і ставлять їх у ситуацію подвійних вимог. Шюрман ілюструє це на прикладі персонажа Антігони з однойменної п'єси Софокла, яка опиняється між вимогою збереження родинного обов'язку та вимогою дотримання громадянського закону. Зрештою, вона робить вибір на користь родинного обов'язку, за що закон в особі Креонта прирікає її на смерть, але ця смерть стає трансгресивною подією, яка підриває владу закону (Schürmann, 2003, p. 3). Привласнюючи навколишнє як доповнення до себе, гегемонічний фантазм сприймає одиничне, що ставить під сумнів його універсальність як загрозу своєму життю і бореться з ним, як зі смертю (Schürmann, 2003, p. 17).

Поява гегемонічного фантазму коріниться в мові, у процедурі іменування, що здійснюється в момент зустрічі з одиничним. Шюрман наголошує, що, хоча гегемонічний фантазм прагне постати як абсолютно суверенний і незалежний від одиничного, насправді він є наслідком універсалізації унікального досвіду (Schürmann, 2003, pp. 11–12). У цьому сенсі процедура формування гегемонічного фантазму є структурно подібною до процедури істини у філософії А. Бадью. Для Бадью істина виникає через подію, у якій суб'єкт відкриває щось радикально нове й надає цьому відкриттю ім'я: "подія, іменуєчи незнане в цій ситуації, дає ім'я порожнечі" (Бадью, 2016, с. 127). Акт іменування не лише закріплює новизну, а й формує самого суб'єкта істини, того, хто зберігає вірність події та через цю вірність переозначає світ: істина "форсує знання" і передбачає "могутнє перетворення форм та референтів" (Бадью, с. 128).

Варто зазначити, що для Бадью процедура істини – базова, необхідна умова для існування і є тим, що робить людську тварину "безсмертною" (Бадью, 2016, с. 77). На відміну від Шюрмана, він виступає за повернення до пошуку універсального. Проте Бадью також визнає небезпеку тоталізації істини. Як приклад однієї з фігур Зла, "форсування неіменованого" філософ наводить Культурну революцію в Китаї, яка була подією для хунвейбінів і чие домінування вони так прагнули утвердити, що вилучали із нього всі елементи, які вони називали "контрреволюційними". Урешті, "форсування знання" революції призвело до катастрофи для неї самої, коли вона посягнула на домінуюче становище її провокаторів в особі групи Мао і була придушена (Бадью, 2016, с. 141). Насильство над одиничним через акт іменування, насильство заради утвердження влади значення – це те, чому Шюрман застерігає від універсалізації.

Важливий вплив на формування філософії Р. Шюрмана справила онтологія М. Гайдеґґера. Зокрема, Шюрман поділяє ключову позицію Гайдеґґера про те, що ім'я або акт іменування ніколи не позначає сутності сущого. Іменування – це завжди вторинна подія, яка має бути чітко відділена від самого буття (Schürmann, 2003, p. 24).

Що дає поняття "гегемонічний фантазм" для аналізу корпоративної культури? Історію багатьох великих і складних організацій можна інтерпретувати крізь призму тих кінцевих референтів, які слугували

обґрунтуванням домінування певних агентів, легітимацією структури управління та, врешті, вилученням елементів, що суперечили універсальності корпоративного архе. Подібний аналіз – хоча й без використання термінології Р. Шюрмана – здійснив Б. Рідінґс у науковій роботі "Університет у руїнах". У цьому дослідженні Б. Рідінґс аналізує історію Західного університету як історію трансформації та кризи інституції, що колись була покликана виховувати громадян для національної держави, але згодом, під тиском неолібералізму та глобалізаційних процесів, стала функціонувати у дискурсі Досконалості ("excellence"): ідеї, що університет зобов'язаний досягати високих стандартів якості та ефективності, бути конкурентоздатним на освітньому ринку. Рідінґс пише, що за режиму цього дискурсу університет трансформується із місця зберігання і поширення культури, розвитку дисципліни мислення, на фабрику, яка виробляє продукт для задоволення попиту студентів-клієнтів, готує вузьких спеціалістів для роботодавців і виробляє освітні програми, а також проводить дослідження за критеріями, установленими транснаціональними структурами (Readings, 1996, р. 21–43). Як пише Ігор Самохін у своїй рецензії до книги Рідінґса, "досконалість – цілком порожній означник, слово без змісту, яке проникло в бюрократичну мову університетської автономії та замінило всі ідеалістичні візії викладачів про "місію", до якої університет буцімто покликаний. Досконалість неможливо чітко визначити, але про неї можна нескінченно говорити, до неї можна прагнути і її можна вважати головним мірилом для діяльності університету" (Самохін, 2011, с. 125).

Приклад аналізу корпоративної культури університету, здійснений Біллом Рідінґсом, є цінним, оскільки введення поняття "гегемонічний фантазм" створює перспективу модифікувати його висновки, а місцями поставити їх під сумнів. Так, Рідінґс послідовно протиставляє дискурс досконалості ідеї університету як національного інституту, але практика свідчить, що обидва гегемонічні фантазми, національний та неоліберальний, можуть не лише співіснувати, але й посилювати один одного. Прикладом такої динаміки є публічна риторика Міністерства освіти і науки України та керівництва парламентського комітету з питань освіти. Наприклад, упровадження єдиних вступних іспитів для магістратури та посилення контролю за здобувачами на третьому освітньо-науковому рівні пояснюють водночас і через фантазм досконалості (залишити "найкращих"), і через фантазм національної безпеки (виключити "ухилянтів" від мобілізації чи участі в обороні держави) (Ящук, 2024). Реформа фінансування вищої освіти (законопроект №10399), що передбачає заміну фінансування бюджетних місць на часткове чи повне покриття вартості контракту здобувача освіти, розмір якого залежатиме від результатів ЗНО та коефіцієнта спеціальності, яку обирає вступник, легітимізується також і логікою ринку, і націєтвірною місією. Так, заступник міністра освіти та науки України М. Винницький аргументує користь реформи, зокрема, тим, що вона буде сприяти формуванню "суб'єктності" громадянина за рахунок начебто більшої економічної мобільності (Пасько, 2024).

Таким чином, поняття гегемонічного фантазму в Шюрмана може слугувати інструментом модифікації дискурсивного аналізу, роблячи його більш системним і чутливим до внутрішньої диференціації, розрізняти

множинні наративи, що підтримують домінування в корпоративній культурі, не зводячи ідеологію до однієї риторичної фігури.

Інша перспектива модифікації критичного аналізу корпоративної культури за допомогою поняття гегемонічного фантазму полягає в дослідженні конфлікту між фантазмом і виключенням одиничним. Варто зауважити, що для критичних досліджень це не лише історія фінансового успіху, філософія бренду, моделі управління, норми і правила. Це насамперед історія владних відносин, соціальних конфліктів, відчуження і репресивних наслідків дисциплінарного контролю. Якщо теорія поля і капіталу П. Бурдьє дозволяє краще зрозуміти структури домінування і позицію в ній різних агентів (Бурдьє, 2011, с. 70–75), то аналітика топологій Р. Шюрмана дозволяє нам краще виявити точки конфлікту між різними агентами й оцінити, наскільки конфлікт є радикальним. Інакше кажучи, ми можемо виокремити протистояння різних агентів через їхню мову й виокремити те, що їх універсальності виключають.

Як приклад конфлікту, на який можна екстраполювати аналітику топологій Р. Шюрмана, є сенс проаналізувати ситуацію навколо Андрія Білоуса, художнього керівника Молодого театру в Києві, якого частина працівників та активістів вимагають від Культурного департаменту Київської міської державної адміністрації (КМДА) звільнити через підозри в сексуальному насильстві. З одного боку, Культурний департамент КМДА посилається на принцип презумпції невинуватості та відсутність правових підстав для звільнення (назвемо це умовно фантазмом Правосуддя та Закону) (Горлач, 2025). З іншого боку, представники активістської ініціативи "Рух 46" вимагають негайного звільнення Білоуса і вважають, що його звільнення буде покаранням, яке сприятиме викорінюванню сексуального насильства (фантазм Безпеки та Справедливості) (Горлач, 2025). Перший фантазм стверджує, що істинність заяв жертв не може бути доведена без рішення суду, а отже, жертви залишаються виключеними одиницями, не вписаними в універсум правового дискурсу. Другий фантазм стверджує, що Білоус – це індекс зла, чия присутність нівелює можливість справедливого простору, загрозливу одиницність, що перешкоджає утвердженню безпечного та справедливого середовища в корпоративному просторі театру (новини). Отже, обидва фантазми претендують на універсальність, але реалізуються через взаємне виключення одиницностей – жертв або обвинуваченого.

Дискусія і висновки

Таким чином, поняття гегемонічного фантазму в Шюрмана дозволяє модифікувати категоріальний апарат критичних досліджень корпоративної культури на двох рівнях: (1) на рівні дискурсу – де він дає змогу глибше інтерпретувати структурування наративів, що формують уявлення про мету, цінності й легітимність корпоративних практик; (2) на рівні соціального конфлікту – де він дає змогу виявити риторичні позиції різних агентів і ступінь їхньої взаємнесумісності. Однак застосування цього поняття має й методологічні обмеження.

Насамперед гегемонічні фантазми функціонують винятково в дискурсивному просторі – у полі висловлювань, наративів, символічних референцій. Вони існують як умови можливості говоріння та уявлення про світ. Це робить їхній аналіз

внутрішньодискурсивним: аналіз фантазмів не дозволяє безпосередньо виявити зовнішні чинники встановлення гегемонії, як-от: економічна нерівність між агентами культури, монополії, що підтримують домінування. Складним залишається й питання розмежування самих гегемонічних фантазмів. Наприклад, чи слід розглядати фантазм досконалості як окремий і самостійний, чи він лише модифікація фантазму громадянської меритократії? Відповіді на ці запитання потребують глибшого текстуального аналізу праць Р. Шюрмана, автора, чиї тексти українською не перекладені і якого в українському академічному просторі не вивчають так активно, як Гайдеггера чи Канта. З огляду на це, наше дослідження тому й іменоване як вступ до аналітики топологій Шюрмана: у нього не ввійшов аналіз інших важливих понять цього філософа, як, наприклад, принципу анархії, не залучено цікаве з культурологічної перспективи дослідження філософом історії кризи архе під час іспанської колонізації Перу. Це, зі свого боку, обмежує повноту нашої оцінки перспективи застосування поняття гегемонічного фантазму як аналітичного інструменту для критичних досліджень корпоративної культури.

Нарешті, для критичних досліджень корпоративної культури поняття гегемонічного фантазму може створити незручності у вирішенні політичних чи етичних завдань, які зазвичай ставлять перед собою дослідники цього підходу. Попри здатність викривати метафізичні основи ідеологічних наративів, це поняття досі є політично нейтральним, якщо не політично кастрованим: наприклад, у межах цієї рамки фантазми протиборчих сторін (наприклад армії-агресора і армії-оборонця) розглядають як рівнозначні структури смислу, без урахування етичного виміру їхніх дій чи матеріальних наслідків. Це робить поняття гегемонічного фантазму малопридатним для тих дослідницьких проєктів, які спрямовані на реформування або етичну оцінку корпоративних практик, зокрема для випрацювання прикладних адміністративних рішень. Урешті, сам Р. Шюрман був критиком "адміністративного підходу" і послідовно виступав проти логіки управління як такої. Він закликав до радикальної відмови від архе, тобто від будь-якої форми засновуючого принципу, який претендує на нормативність. У його філософії будь-яка спроба упорядкувати світ через універсальні моделі трактована як передумова нормативного насильства, а отже, як філософськи підозріла.

Список використаних джерел:

- Бадью, А. (2016). *Етика. Нарис про розуміння зла* (В. Артюх, А. Репа, пер.). Комубук.
 Бурдье, П. (2011). Капітал, поле, габітус. *Спільне*, 3, 70–75.
 Брюховецька, О. (2020). "Ідеологія". У *Велика українська енциклопедія*, <https://vue.gov.ua/Ідеологія>
 Горлач, П. (2025, січень 15). Білоуса звільнити за домагання, а Анжияка за бездіяльність: акторка Молодого театру розповіла про мету петиції до КМДА. *Суспільне*. <https://susplne.media/culture/1005911-bilousa-zvilniti-za-domaganna-a-anziaka-za-bezdialnist-aktorka-molodogo-teatru-rozpovila-pro-metu-peticii-do-kmda/>
 Горлач, П. (2025, січень 5). У КМДА не знайшли підстав для відсторонення Андрія Білоуса – зробити це можна тільки за ухвалою

суду. *Суспільне*. <https://susplne.media/culture/940845-u-kmda-ne-znajsl-pidstav-dla-vidstoronenna-andria-bilousa-zrobiti-ce-mozna-tilki-za-uhvalou-sudu/>
 Пасько, І. (2024, листопад 6). Грантова система, об'єднання університетів, вступ до аспірантури й інші зміни у вищій освіті – розмова із заступником міністра. Нова українська школа (НУШ). <https://nus.org.ua/2024/11/06/grantova-systema-ob-yednannya-universytetiv/-vstup-do-aspirantury-j-inshi-zminy-u-vyshhij-osviti-rozmova-iz-zastupnykom-ministra/>

Самохін, І. (2011). Обживаючи руїни університету (рецензія на книгу Білла Рідінґса "Університет в руїнах"). *Спільне*, 3, 124–126.

Яшук, М. (2024, листопад 21). Голова освітнього комітету ВРУ Сергій Бабак: про заборону російської мови у школах, зарплати вчителям та проблеми з Міністерством освіти. *Українські новини*. <https://ukranews.com/ua/interview/3156-sergij-babak-pro-zaboronu-rosijskoyi-movy-u-shkolah-zarplaty-vchytelyam-ta-problemy-z-ministerstvom>
 Ang, I. (2009). Wanted: Audiences. On the politics of empirical audience studies. In S. Thornham, C. Bassett, & P. Marris (Eds.), *Media studies: A reader* (pp. 482–491). NYU Press.

Glynos, J. (2008). Ideological fantasy at work. *Journal of political Ideologies*, 13(3), 275–296.

Long, C. (2018). *Reiner Schürmann and the Poetics of Politics*. Punctum books.

Malabou, C. (2023). *Stop thief: Anarchism and philosophy*. John Wiley & Sons.
 Readings, B., & Marsden, G. M. (1996). *The University in Ruins*. *Nature*, 382(6588).

Riaz, S. (2024). Accounting and Hegemony in Multinational Corporations. *Corporate Social Responsibility and Business Ethics Blog*.

Schürmann, R. (2003). *Broken hegemonies*. Indiana University Press.

Williamson, J. (2002). *Decoding advertisements: Ideology and meaning in advertising*. Marion Boyars.

References:

- Badiou, A. (2016). *Ethics: An essay on the understanding of evil* (V. Artiukh & A. Repa, Trans.). Komubuk. [in Ukrainian]
 Bourdieu, P. (2011). Capital, field, habitus. *Spilne*, 3, 70–75. [in Ukrainian]
 Bryukhovetska, O. (2020). Ideology. *The Great Ukrainian Encyclopedia*. <https://vue.gov.ua/Ідеологія> [in Ukrainian]
 Gorlach, P. (2025, January 15). Bilous should be fired for harassment, and Anzhiyak for inaction: Actress of the Young Theatre on the purpose of the petition to the KMDA. *Susplne*. <https://susplne.media/culture/1005911-bilousa-zvilniti-za-domaganna-a-anziaka-za-bezdialnist-aktorka-molodogo-teatru-rozpovila-pro-metu-peticii-do-kmda/> [in Ukrainian]
 Gorlach, P. (2025, January 5). No grounds were found in the KMDA for removing Andrii Bilous – this can only be done by court decision. *Susplne*. <https://susplne.media/culture/940845-u-kmda-ne-znajsl-pidstav-dla-vidstoronenna-andria-bilousa-zrobiti-ce-mozna-tilki-za-uhvalou-sudu/> [in Ukrainian]
 Pas'ko, I. (2024, November 6). Grant system, university mergers, admission to PhD programs and other changes in higher education – interview with the deputy minister. *Nova ukrainska shkola (NUSH)*. <https://nus.org.ua/2024/11/06/grantova-systema-ob-yednannya-universytetiv/-vstup-do-aspirantury-j-inshi-zminy-u-vyshhij-osviti-rozmova-iz-zastupnykom-ministra/> [in Ukrainian]
 Samokhin, I. (2011). Living in the ruins of the university (Review of Bill Readings' "The University in Ruins"). *Spilne*, 3, 124–126. [in Ukrainian]
 Yashchuk, M. (2024, November 21). Chairman of the Education Committee of the Verkhovna Rada Serhii Babak on banning the Russian language in schools, teachers' salaries and problems with the Ministry of Education. *Ukrainian News*. <https://ukranews.com/ua/interview/3156-sergij-babak-pro-zaboronu-rosijskoyi-movy-u-shkolah-zarplaty-vchytelyam-ta-problemy-z-ministerstvom> [in Ukrainian]
 Ang, I. (2009). Wanted: Audiences. On the politics of empirical audience studies. In S. Thornham, C. Bassett, & P. Marris (Eds.), *Media studies: A reader* (pp. 482–491). NYU Press.
 Glynos, J. (2008). Ideological fantasy at work. *Journal of Political Ideologies*, 13(3), 275–296.
 Long, C. (2018). *Reiner Schürmann and the poetics of politics*. Punctum books.
 Malabou, C. (2023). *Stop thief: Anarchism and philosophy*. John Wiley & Sons.
 Readings, B., & Marsden, G. M. (1996). *The university in ruins*. *Nature*, 382(6588).
 Riaz, S. (2024). Accounting and hegemony in multinational corporations. *Corporate Social Responsibility and Business Ethics Blog*. <https://www.csrbe.org/accounting-and-hegemony-2024>
 Schürmann, R. (2003). *Broken hegemonies*. Indiana University Press.
 Williamson, J. (2002). *Decoding advertisements: Ideology and meaning in advertising*. Marion Boyars.

Отримано редакцією журналу / Received: 30.04.25

Прорецензовано / Revised: 19.05.25

Схвалено до друку / Accepted: 09.06.25

Artem REMIZOVSKIY, PhD student
ORCID ID: 0009-0003-7766-258X
email: artem.remizovskiy@ukma.edu.ua
National University of "Kyiv-Mohyla Academy", Kyiv, Ukraine

AN INTRODUCTION TO R. SCHÜRMANN'S TOPOLOGICAL ANALYTICS: PERSPECTIVES ON THE USE OF THE CONCEPT OF "HEGEMONIC PHANTASM" FOR CRITICAL STUDIES OF CORPORATE CULTURE

Background. *Critical studies of corporate (organizational) culture have traditionally aimed to uncover hidden dynamics of power. However, a tendency toward a vulgar analysis is often present, one that reduces the motivations of dominant agents to simplistic terms and overlooks their internal logic and meaning-making foundations. To overcome this reductiveness, the article turns to Reiner Schürmann's topological analytics – particularly his concept of the "hegemonic phantasm" – as a potential tool for modifying critical approaches to corporate culture. The aim of the study is to explore the applicability of this concept within cultural studies research on corporate culture.*

Methods. *The study employs the historical-philosophical method for analyzing Schürmann's texts, as well as case studies of specific conflicts in corporate culture to extrapolate the concept of the "hegemonic phantasm" onto socio-cultural reality. In addition, elements of discourse analysis and comparative interpretation of the ideas of Schürmann and Alain Badiou are utilized.*

Results. *The concept of the "hegemonic phantasm", as formulated by Schürmann, refers to a sovereign, self-instituting principle that defines the hierarchy of meanings within a cultural field and serves as a transregional canon structuring processes of naming and identification. The article demonstrates how this concept can be used not only to critically analyze corporate culture but also to reveal conflicts between dominant narratives and excluded singularities. Examples from Ukrainian educational discourse and the theater sphere are examined to illustrate clashes between hegemonic phantasms.*

Conclusions. *The concept of the hegemonic phantasm has the potential to transform discourse analysis of corporate culture by introducing sensitivity to narrative plurality and conflict, while avoiding reductive explanations of power dynamics to external factors. However, it also has methodological limitations: (1) its application focuses on intra-discursive structures and does not account for the material dimensions of hegemony; (2) its political neutrality raises doubts about its effectiveness in driving applied reform. Thus, the article positions itself as an introduction to Schürmann's topological analytics and opens a perspective for further research in this direction.*

Key words: *discourse analysis, power dynamics, narrative universality, exclusion, university, higher education, agent*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.